

SANDARA

THE LEAGUE

LITHUANIAN

NEWSPAPER

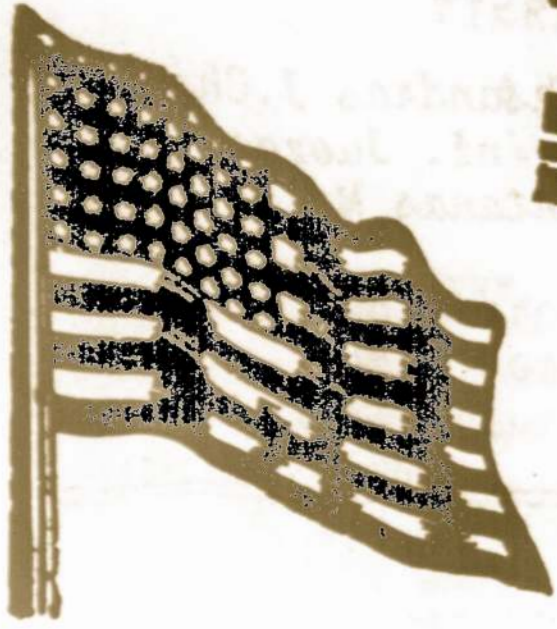
EINA NUO 1918 METŲ

SANDARA

Published by the
Lithuanian National League
of America

Consisting of 100 Branches Located
in All Principal Cities of the
UNITED STATES

840 West 33rd Street,
Chicago, ILL. 60608
Telephone: (312) 927-4789

PRICE 50 CENTS

RUGPIŪČIO 25 - AUGUST 25, 1980

NR. 15

VILNIUJE prie liaudies teismo rūmų būrelis kovotojų už žmogaus ir tautos teises. Stovi (skaitant nuo penkto iš kairės) Kastytis Matulionis, M. Jurevičius, kun. Sigita Tamkevičienė, L. Sasnauskaitė, G. Rikevičius. Sėdi: A. Andreika, R. Grigas, J. Volungevičius, K. Subačius.

DAR VIENAS LIETUVIS PABĖGO IŠ OKUP. LIETUVOS

STOKHOLMAS. - Spaudos žiniomis, į Švediją iš okup. Lietuvos pabėgo optikas Vladas Šakalys, 38 m. amžiaus. Jis slaptai perėjo Suomijos sieną, dešimt naktų ėjo pėsčias Švedijos link ir Torneo upe laimingai pasiekė Švedijos krantą. Lietuvoje liko jo žmona ir 8 mėnesių sūnus.

Jis vienas iš pasirašiusių protesto raštą dėl Olimpines jūriavimo regatos pravedimo Taline, pažymint, jog Estija, kaip ir kitos Pabaltijo valstybės (Latvija ir Lietuva) buvo neteisėtai okupuotos ir prijungtos prie Sovietų Sąjungos.

Vladas Šakalys nusprendęs pabėgti į Vakarų, kai patyrė, jog aštuoni jo draugai, pasirašę tą patį protestą, buvo sovietų suimti. Jis yra vienas iš tų, kuris Maskvoje pasirašė pareiškimą reikalaujant, kad būtų atšauktas prieš 40 metų slaptas sovietų ir nacių sutarimas Pabaltijo valstybių klausimu ir kad tiems kraštams būtų grąžinta nepriklausomybė.

SOVIETŲ IŠMINTIS REMIASI VIEN DURTUVAIS

Savo propagandos mašinai sovietiniai grobikai išleidžia ne ką mažiau kaip ginklam, nors jos lygis gana žemas, primityvus. Jie traukia tą pačią gaidą, kad Lietuva laisva valia įsijungė į sovietinės imperijos orbitą. Riebiai apmokami sovietiniai propagandistai, kaip ir jų diplomatai, neįstengia išaiškinti, kam reikėjo milijoninės jų armijos, paskui kurią vilkosi NKVD-istų ir partiečių su vyriausiais įgaliotiniais Dekanozovu ir Pozniakovu, vyriausiais Kremliaus patikėtiniais. Kam buvo reikalinga Hitlerio-Stalino susitarimas, pasibaigęs jų įgaliotinių Molotovo-Ribbentropo pakto pasirašymu su slaptomis klauzulėmis.

Taip sudarytose aplinkybėse ir įvyko Lietuvos okupacija. Bolševikų armija žygiavo frontu nuo Rumunijos ligi Suomijos. Kokiu tikslu raudonieji grobuonys užpuolė 1939 m. pabaigoje mažą ir taiklų savo kaimynę Suomiją? Kodėl Sovietų Rusija buvo pašalinta iš Tautų Sąjungos? Sovietų propagandistams ligi šiol nepavyko rasti logiško pagrindo išaiškinti, kodėl jiems tenka laikyti savo milžiniškas armijas Lenkijoje, Rytų Vokietijoje, Čekoslovakijoje, Vengrijoje ir Bulgarijoje, jau nekalbant apie Kubą, Angolą, Etiopiją. Ten seniai

sudarytos komunistinės santvarkos, liaudis, anot jų, laiminga, bet tos valstybės nepaliekamos ramybėje. Turbūt ir ten vaidenasi "kapitalistinės šmėklos", keliančios baimę Kremlui, nes paskiausiai ir Afganistanas užpultas tuo pretekstu. Visa raudonųjų išmintis remiasi vien durtuvais, bet kaip ilgai?...

LENKIOJE DARBININKŲ STREIKAI

Gdanskio, Gdynės ir Sopot miestouose streikuoja 149 įmonių daugiau negu 100,000 darbininkų. Streikai plečiasi ir padėtis aštrėja.

Sovietai laiko Lenkijoje dvi šarvuotų ir tankų divizijas. Jei Lenkijos komunistų režimui nepavyktų sustabdyti neramumų, gali įsikviesti sovietai, kaip jau įprasta "betkurioje šalyje ginti socializmo laimėjimus".

Partijos propagandistai apeliuoja į lenkų patriotizmą, skelbdami, kad vien Gdanskio darbininkų streikas kainuoja 13 mil. dolerių kiekvieną dieną.

Lenkų ekonominė padėtis nėra gera, turi daug skolų užsieniams, Sovietų Sąjunga užsienio bankams skolinga 16 bil. dolerių, o Lenkija - net 19.4 bil. dolerių.

JAV IR D. BRITANIJA NEPRIPAŽIŠTA INKORPORAVIMO

Balandžio 22 d. Robert L. Barry, "Deputy Assistant Secretary for European Affairs", Clevelande pasakė kalbą apie JAV-ių politiką Rytų Europos atžvilgiu. Pradžioje jis pareiškė, neįsakydamas Pabaltijo valstybių ir pridūrė: "Tačiau aš noriu pabrėžti, kad mūsų politika pasilieka nepasikeitusi ir toliau nepripažįstam prievarta įvykdyto ir neteisėto Estijos, Latvijos ir Lietuvos inkorporavimo į Tarybų Sąjungą 1940 metais".

Dėkodamas VLIKo pirmininkui dr. Bobeliui už jo prisiūtą 45 baltų protestą prieš Hitlerio-Stalino paktą, Stephen Aiello, specialus Prezidento Carterio asistentas etniniais reikalams, rašo, kad "Sovietų Sąjungai neturėtų būti jokių abejonių apie JAV-ių poziciją Pabaltijo valstybių inkorporavimo klausimu. Ateinančioje Madrido konferencijoje JAV-ės ketina "iš naujo pareikšti savo dėmesį Pabaltijui, kiek tai derinasi su mūsų parama Helsinkio Baigiamojo Akto žmogaus teisių ir laisvo apsisprendimo principams".

Savo laiške dr. Bobeliui, gegužės 27 d., Britų Ambasados Washingtone

LIETUVOS POLITINIAI KALINIAI SOV. SĄJUNGOS LAGERIUOSE

Jurevičius Mečišlovas, buv. partiz., 1950.V.29 suimtas, nut. 25 m. ir 5 m. atimtos teisės, 1956.VI.29 amnestuotas, 10 m. dirbo Liet. Aklijų draug. gaminių mokymo kombinate Šiauliuose, 1975.I.10 iš darbo atleistas, buvo zakristijonas Šiauliuose, 1979.VIII.23 dalyvavo demonstracijoj Maskvoj. Lietuvos Helsinkio grupės narys. 1980.II. pradžio suimtas.

Karalius Jonas, 1941.VI. sukilimo dalyvis, 1967 Kupiškų nut. 25 m., kalinamas Permės konc. stov. 33.

Kvarciejus B., kalintas Permės srit. konc. stov. 35.

Lapinis Vladas, s. Antano, g. 1906.VI.6, ekonomistas, baigęs Vilniaus univ., vedęs, pensininkas, 1976.X.19 suimtas už laikymą "antitarybinės" literatūros, už platinimą LKB Kronikos, A. Solženicyno "Gulago salyno" I d. Vilniuj 1977.VII.25 nuteistas 3 m. ir 2 m. tremties. Konc. stovykloj už negalėjimą atlikti sunkių darbų du kartus baustas karceriu. Adresas: Mordovskaya ASSR, Stancija Potma, P/O Lesno, Uch. ZhKh 385/19-2.

Lauraitis Stasys, g. 1907, nut. 1970, bausmė 12 m., kalinamas Mordovijos konc. stov. 19.

Leikus Juozas, g. 1914, ats. kpt., 1971 nut. 15 m., kalinamas Mordovijos konc. stov. 19.

Matulionis Jonas Kastytis, 1978-79 laikotarpį suimtas ir nuteistas.

Maželskis Jurgis, g. 1912, nut. 1965, bausmė 15 m., kalinamas konc. stov. 17 A.

Meškinas Albertas, nut. 15 m., kalintas Permės srit. konc. stov. 35, 1974 ten sirgo širdies liga, vidurių žaizdomis ir kraujoplūdžiu, anemija.

Mikalionis Juozas, kalintas konc. stov. Rusijoj.

Mitrikas Vladas, g. 1910, nut. 1955, bausmė 25 m., kalinamas konc. stov. 36.

Morkūnas Stasys, g. 1913, ats. karininkas, buv. partizanas, nut. 1965, bausmė 15 m., kalinamas konc. stov. 36.

Mosteika Aleksas, kalinta konc. stov. Rusijoj.

Nomevičius Motiejus, nut. 15 m., kalintas Mordovijos konc. stov. 385/19.

Paulaitis Petras, g. 1904, VI.29 Kalnėnų k., Jurbarko vls., Raseinių aps., gimnazijos mokytojas, hitlerinės ok. metu veikė pogrindy, skelbdamas, kad lietuviams kovoti už naują Europą nėra jokio tikslo. 1943.X Gestapo suimtas, vežant pabėgo ir slapstėsi. Nuo 1944 rusų okupacijos veikė pogrindy ir buvo lietuvių part. "Kęstučio" apyg. inform. skyr. virš. 1947.IV.10 suimtas Batakių miške, Tauragės raj., nuteistas 25 m. ir išvežtas į konc. stov., 1956 amnestuotas, grįžo, dirbo konservų fabrike Kaune. 1957.X suimtas, 1958.IV.12 nut. 25 m., išv. į konc. stovyklą ir dar tebekalinamas. Adresas: Mordovskaya ASSR, Stancija Potma, P/O Lesnoi, 385/19-3.

Pečelinūnas Saulius Povilas, lietuvių k. mkt., Vilnius, suimtas 1980.I.9.

Randis Zigmas, g. 1920, nut. 10 m., kalintas konc. stov. 36.

(Amerikos Lietuvių Tarybos Informacija)

RUS DAUCIAU

pirmasis sekretorius S.I. Soutar dėkoja už 45 Baltų protesto prieš Hitlerio-Stalino paktą prisiuntimą ir paraišką, kad Britų vyriausybė gerai žino šį pareiškimą. Jis toliau rašo: "Britų vyriausybė remia kiekvienos tautos teisę būti pilnai nepriklausoma ir laisvai apsispręsti. Ji apgailėstauja kiekvieną valstybinio suverenumo pažeidimą. Kaip ir kitos vyriausybės, ji pripažino faktą, kad Pabaltijo valstybės buvo inkorporuotos į Sovietų Sąjungą, bet niekad nelaikė to inkorporavimo teisėtu. Todėl ji atsisakė pilnai pripažinti inkorporavimą ir įvairiais būdais išreiškė savo nepripažinimą. Tokia vyriausybės pozicija tebėra ir dabar." (ELTA)

ALTO VALDYBOS POSĖDIS

CHICAGO, ILL. Amerikos Lietuvių Tarybos valdybos rugpiūčio 12 d. posėdyje aptarta Alto ir L. Bendruomenės atstovų pasitarimo, įvykstančio rugsėjo 13 d. Detroite, gairės. Iš Alto į Detroitą vyks pirm. dr. K. Šidlauskas ir du jo pasirinkti delegatai.

Dr. K. Šidlauskas painformavo apie liepos 29 d. Washingtono Baltųjų Rūmų sukvietimą konferencijai, kur minint 5 m. sukaktį nuo Helsinkio susitarimų kalbėjo prez. Carteris, Valsty-

bės sekretorius Muskis ir kiti, ir kur buvo pranešimai apie Madride įvykstančią Helsinkio susitarimą pasirašiusių valstybių konferenciją. Alto Washingtono konferencijoje atstovavo dr. K. Šidlauskas St. Balzekas.

Gen. sekr. kun. A. Stašui persikėlus į St. Petersburg, Fla, jį pavaduoja Grožvydas Lazauskas.

Alto suvažiavime, įvykstančiame spalio 18 d. Tautiniuose Namuose, Chicagoje, bus pasiūlyta papildyti Amerikos Lietuvių Tarybos statutą. Norima į Alto sudėtį įvesti Alto skyrių atstovus, ryškiau nusakyti valdybos sudarymą, skyrių formavimą, pakėlimą į garbės narius ir garbės pirmininkus, kuriems Alto suvažiavimas 2/3 balsų dauguma galėtų suteikti teisę dalyvauti Alto suvažiavimuose ir valdybos posėdžiuose pilnateisiais nariais.

LAISVŲJŲ RUSŲ FONDAS KALINIAMS ŠELPTI

Laisvajame pasaulyje jau šešeris metus veikia Rusų Visuomeninis Fondas kaliniams ir šeimoms šelpti. Fondui vadovauja Natalia Solženicina. Be savųjų, Kalinių Fondas šelpia Baltų Gauską ir Antaną Terlecką.

PRIE LAISVĖS STATULOS N.Y. grupė lietuvių Pavergtųjų Tautų Savaitės proga, 1980 m. liepos 20 dieną. Padėtas vainikas. (Nuotr. J. Scordo).

SANDARA

LITHUANIAN NEWS PAPER

Published bi-weekly on Mondays, except July,
by the LITHUANIAN NATIONAL LEAGUE OF AMERICA, INC.
Second class postage paid at Chicago, Illinois
Sandara (USPS 480-880)

GENERAL OFFICE:
840 West 33rd Street, Chicago, Ill. 60608

Phone YArds 7-4789

SUBSCRIPTION RATES: In The United States per year \$10.00
In Foreign Countries per year \$10.00

UŽSAKYMŲ KAINA: Suvienytose Valstybėse metams \$10.00
Užsienyje metams \$10.00

Opinions expressed in any column appearing in the SANDARA, including those of staff members, reflect the views of the writer only. The opinions may or may not be in agreement with those of the Lithuanian National League of America.

VLIKO pirm. dr. Kazys Bobelis, Chicagose, Šokių Šventės metu, sveikinasi su Chicagos mėre Jane M. Byrne. (Nuotr. V. Bacevičiaus)

TRUMPAI IŠ VISUR

Dalyvavę Maskvos olimpiadoje pas-
tebėjo, kad olimpiniam kaimelyje ne-
buvo nė gatvės, nė šaligatvių, kad pa-
lijus teko braižioti po purvyną.

Japonijos gynybos biudžetas padidintas 9,7%.

Etiopijai pareikalavus, JAV iš ten atšaukė savo ambasadorių.

Rugpiūčio gale susitiko Vak. Vokietijos kancleris su kom. Vokietijos prezidentu.

Argentinos prezidentas pareiškė, kad neduos įsteigti kitos Kubos Pietų Amerikoje.

JAV nutraukė visą paramą Bolivijai.

Nustatyta, kad sovietų nuodingos dujos naudojamos ne vien Afganistane, bet taip pat Laose ir Kambodijoje.

Iranietis Urbanoje, Ill. nušovė jauną amerikiečių porą Scott ir Cathy Santy.

Belgijoje duota plati autonomija valonams ir flamams.

JAV numatė karo atveju pirmiausiai naikinti sovietų vadų bunkerius ir karo

jėgų centrus. Iki šiol raketos buvo nukreiptos į miestus.

Irane vis daugiau įsigali komunistai. Jiems vadovauja Khomeini brolis.

George Bush netrukus važiuos į kom. Kiniją ir Japoniją.

NATO sąjungoje JAV nebedominuoja. Visi nariai lygūs.

Iš Afganistano kariuomenės 14 divizijos 5000 karių pabėgo pas partizanus, kitus sovietai sunaikino.

Meksikos prezidentas patarė Carteriui užmegsti diplomatinis santykius su Kuba.

Čikaga didumu yra antras JAV miestas.

Afganistano sostinėje, gatvėje nušautas sovietų generolas.

Irano šachas savo testamente nurodė, kad po Chomeini valdžios, jo kūnas būtų parvežtas į Iraną ir palaigotas tarp sušaudytų generolų.

Liepos mėn. Illinois buvo 9,8% bedarbių.

JAV parduos Irakui už 11,2 mil. dol. karo laivams motorų.

Vienoje atramoje išgręžus skylę, pernai Šiaurės jūroje, griuvo naftos gręžimo platforma, kur žuvo 123 žmonės, dirbę toje platformoje.

JAV, Vak. Vokietija ir Japonija

Mieli SANDAROS skaitytojai ir bendradarbiai!

Skaitytojų ir Sandaros administracijos patogumui, apačioje čia dedame atkarpą, kurią užpildžius prašome prisiųsti Sandaros administratorei p. Editai Rimkienei, kas dar nėra susimokėjęs už laikraštį. Taip pat prašome surasti ir naujų skaitytojų. Už jūsų malonų atsiliepimą ir SANDAROS parėmimą būsimė labai dėkingi.

Visos aukos skelbiamos Sandaroje.

Siųsti šiuo adresu: SANDARA, 840 West 33 rd Street, Chicago, Ill, 60608

Siunčiu SANDAROS METINĘ PRENUMERATĄ..... 10 dol.

Siunčiu auką SANDAROS SPAUDOS FONDUI..... dol
Iš viso..... dol.

(Nuo 1980 m. sausio 1 d. Sandaros prenumerata metams \$ 10.)

MANO PAVARDE.....

ADRESAS;.....

SANDAROS REDAKCIJA
Redaktorius: G.J. Lazauskas
Redakcijos nariai: E. Boreiša (polit.), P. Bružas (techn.).
Skyrių redaktoriai: Janė Bajerčienė (Šeiminkių sk.), Vyt. Širvydas (English Section).

SANDAROS ADMINISTRACIJA
Administratorė: Edita Rimkus
Ekspeditorius: Stasys Dagys
Administracijos darbo valandos: Pirmadienį, Antradienį ir Trečiadienį

10 val. - 12 val. ir 1 val. on - 6 val. vakare. (kitu laiku, esant svarbiam red. ir adm. reikalui, galima skambinti 312 - 543 - 8198.)

SANDAROS ATSTOVAI

So. Bostone: Inž. Aleksandras J. Chaplikas; Los Angeles - inž. Juozas Ruokis; Detroito - Antanas Norus.

TALKININKAI, kurie norėtų bet kuo prisidėti prie Sandaros darbų, prašomi pranešti red. ir adm. telefonais.

BOSTONO Padanqeje

LAISVĖS VARPAS

NAUJOSIOS ANGLIJOS LIETUVIŲ KULTŪRINĖS RADIJO PROGRAMOS

SEKM. 11:30-12:00 VAL. IŠ WXKS, BANGA 1430, O 12:10-1:00 VAL. IŠ WBET, BANGA 1460

VEDEJAS: P. VIŠCINIS, 173 ARTHUR ST., BROCKTON, MA. 02402, TEL. 586-7209

Spalio 5 d. rengiamas rudeninis lietuvių radijo programų Laisvės Varpo koncertas, kuriame dalyvaus solistė Gina Čapkauskienė ir jaunas pianistas Vyt. Bakšys.

Ta pačia proga Laisvės Varpo programų vedėjui Petruvi Viščiniui bus įteikta premija (pirmoji iš trijų), kuri jam buvo paskirta už Vilniaus universiteto 400 metų sukakties minėjimą radijo bangomis. Turima žinių, kad premiją įteikti atvyks JAV LB Kultūros tarybos pirmininkė p. Ingrida Bublienė ir Juryjos pirm. rašytojas Paulius Jurkus.

Bus išleistas koncerto leidinėlis bei programa. Tai sudaro atskiras renginio išlaidas, kurių nebus įmanoma pa-

kelti be mūsų organizacijų ir atskirų asmenų paramos.

Tikime, kad koncertą, o tuo pačiu ir leidinį parems Garbės rėmėjai, Rėmėjai ir Talkininkai, aukodami 50, 25, 10 dolerių ar pan. Organizacijos ir atskiri aukotojai bus paskelbti renginio leidinyje ir per Laisvės Varpą. Aukos iki rugsėjo 20 d., ne vėliau, prašome siųsti šiuo adresu. Petras Viščinis, 173 Arthur St., Brockton, Ma. 02402.

Bostone ir jo plačiose apylinkėse Laisvės Varpas beliko išskirtinai mūsų tarpusavio ryšio priemone. Vien tik dėl to jo veikla yra labai remtina.

Kviečia Stasys Santvaras, koncertui rengti komiteto vardu.

JAV pastatys sintetinio benzino gamyklą.

Iš prezidentūros patirta, kad Carteris teikė savo broliui slapčius Libijos pranešimus.

General Motors paskutiniaisiais metais pagamino 4 milijonus blogų automobilių.

Libijos diktatorius pareiškė Prancūzijoje, kad jis planuoja nutraukti naftos tiekimą JAV.

Potvyniai Indijoje sugriovė keletą tūkstančių kaimų, žuvo keli šimtai gyventojų dingo be žinios.

Ne taip seniai Venecijoje, Italijoje konferavo JAV, Japonijos, Vakarų Vokietijos, Kanados, Didžiosios Britanijos, Prancūzijos ir Italijos vyriausybės vadai, svarstė politiniai-kariniai bei ūkinius reikalus. Paliesti sunkiai sprendžiami žydų-arabų ginčai, kritiška padėtis Persijos įlankos regione, įsigalėjus ten mahometonų fanatikams Irane, kur vis dar tebelaikoma 53 amerikiečių įkaitai ir pastaroji raudonųjų rusų imperialistų invazija kaimyniniame Afganistane. Konferencijoje kažkaip išvengta Irano pasmerkimo už jų nelegalų amerikiečių įkaitų kalinimą čia sovietų atžvilgiu visi konferencijos dalyviai išreiškė vieningą reikalavimą besąlyginiai apleisti sovietų okupacinei kariuomenei Afganistaną, kuris didvyriškai ginasi prieš raudonusius įsiveržėlius.

Beveik tuo pačiu metu Ankaroje, Turkijoje vyko NATO valstybių užsienių reikalų ministerių konferencija, svarsčiusi Vakarų Europos saugumo problemas, ryšium su sparčiai augančia bolševikų grėsme visam vakarų pusrutuliui. Ypač aktualus yra naujomis amerikiečių raketomis aprūpinimas NATO

SUSIVIENIJIMAS LIETUVIŲ AMERIKOJE (SLA) VAJŲ NAUJIEMS NARIAMS DAR PRATĖSIA
Taip pat yra proga ir seniems nariams savo apdraudas padidinti. Vajaus metu kandidatai į SLA narius pirmais metais temoka tik pusę kainos, aplikantų sveikata netikrinama, galima apsidrausti iki \$5,000. Dar nevelu pasinaudoti šia proga!

LITHUANIAN ALLIANCE OF AMERICA
307 West 30th St., New York, N. Y. 10001
Tel. [212] 563-2210

valstybių teritorijose. Konferencijos dalyviai išreiškė reikalavimą paleisti Irane laikomus amerikiečių įkaitus ir sovietų okupacinių jėgų atitraukimą iš Afganistano.

Spaudžiami pasaulio viešosios opinijos, sovietiniai imperialistai paskelbė daliną savo kariuomenės atitraukimą iš Afganistano. Tačiau ir čia yra tik sovietinė apgaulė. Patyrę skaudžių nuostolių, bolševikai tik pergrupuoją savo okupacines pajėgas. Atitraukę dalį motorinių dalinių, jie meta daugiau pėstininkų, paruoštų partizaniniam karamui.

DAUGIAU DĖMESIO TAUTINEI KALBAI

JAV-se yra apie 3,075,000 užsienyje gimusių, turinčių daugiau kaip 65 m. amžiaus gyventojų. Kai kurie turi sunkumų su anglų kalba ir dėl to negauna reikiamos pagalbos. Kongresmanė Mary Rose Oakar (dem., iš Clevelando, Ohio) Atstovų Rūmuose pasiūlė naują įstatymo projektą, kad valdinės įstaigos parūpintų daugiau etnines kalbas mokančių patarėjų, kurie padėtų sunkiau susikalbantiems senesniesiems. Šio įstatymo projekto pavadinimas yra H.R. Bill 6150. Baltieji Rūmai, kaip Altui praneša Bendras Pabaltiečių Komitetas, per prezidento pavaduotoją etniniam reikalams skatina kongresmanus šį įstatymo projektą priimti.

LAISVĖS RADIJAS
PASILIKS MIUNCHENE

Dr. J.A. Gronouski, Board for International Broadcasting pirmininkas, raštu pranešė Bendram Pabaltiečių Komitetui Washingtono, kad jų institucija nepritaria minčiai perkelti Radio Free Europe Radio Liberty iš Miuncheno į New Yorką. Šis ir kiti šaltiniai rodo, kad tas radijas ir toliau pasiliks Miunchene.

SUSIVIENIJIMAS LIETUVIŲ AMERIKOJE

yra seniausia, didžiausia ir turtingiausia lietuvių fraternalinė organizacija. SLA dirba taip pat kultūrinį darbą, apdraudžia pigiausiomis kainomis, jau išmokėjo daugiau kaip 8 milijonus apdraudų savo nariams, neieško pelno, naram padeda tik savišalpos pagrindu, galima apsidrausti iki \$10,000., apdraudžia ir Taupomąją apdrauda, vaikus apdraudžia pigia terminuota apdrauda.

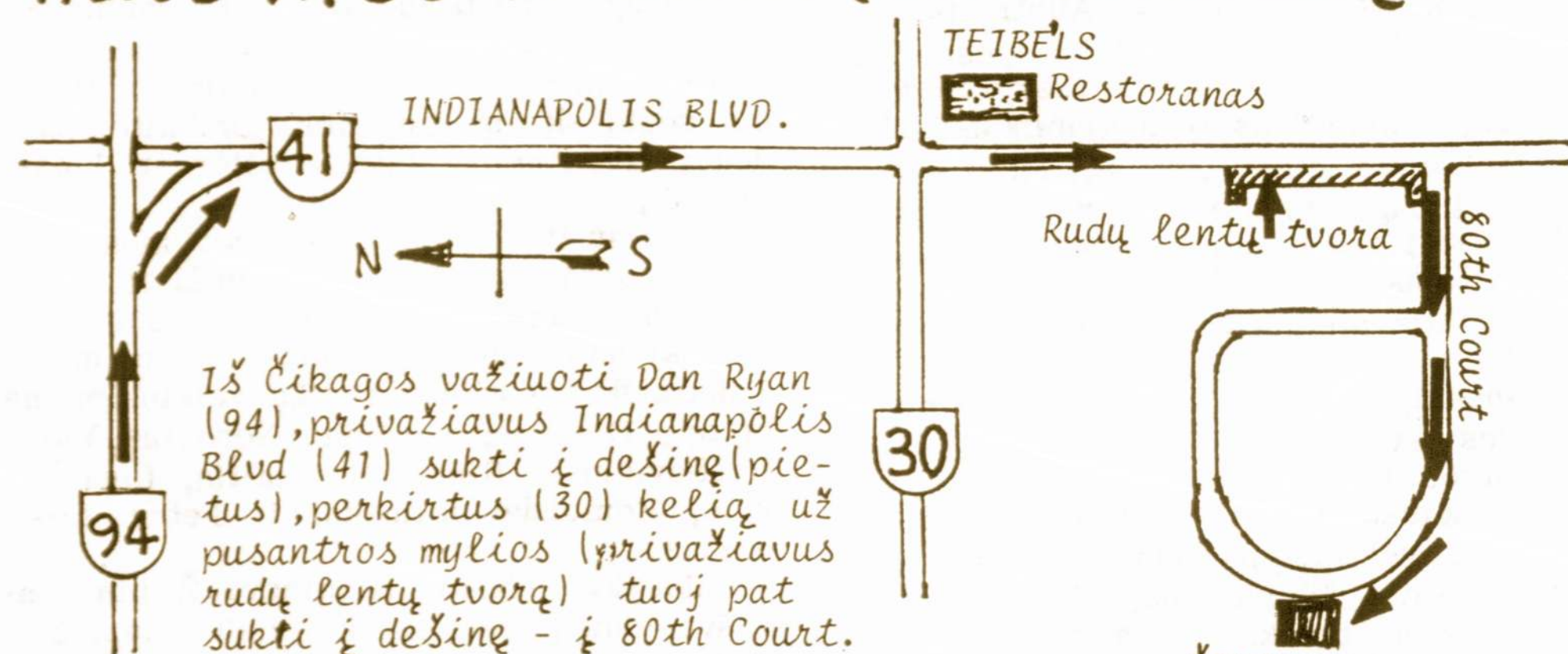

BALF o direktorių suvažiavimo, įvykusio 1980 m. liepos 5 d., BALF o Centro patalpose Chicagoje, dalyviai. Iš k. į d. pirmoje eilėje sėdi: Aldona Daukienė, CV vicepirm., Faustina Mackevičienė, CV prot. sekretorė, kun. Antanas Baltrushunas, CV pirmininkė Maria Rudienė, Ona Jokūbaitienė, CV gen. sekr. Kostas Čepaitis, CV izd. Antroje eilėje stovi: Vytautas Jokūbaitis, Kazys Ražauskas, Dalia Bobelienė, Rožė Ražauskienė, Vita Baleišytė, Feliksas Sereičikas, Jonas Jasaitis, Juozas Urbelis, Juozas Mackevičius, Alfa Pažiūrienė, Pranas Budininkas, Ona Zailskienė, Bronius Bieliukas, dr. Vytautas Balčiūnas, Jurgis Mikaila, Petras Šilas, Janina Gerdvilienė, Juozas Skėivys, Feliksas Andriūnas, dr. Adėlė Trakienė, Vincas Padvarietis, Albinas Dzirvonas, Laima Aleksienė.
(Nuotr. Lino Meilaus)

Sol. Algirdas ir Aldona Braziai 40 metų vedybinio gyvenimo sukakties proga buvo pagerbti Lietuvių Prekybos Rūmų bankete ir visuomenės specialiai surengtame bankete. Visi linkime ilgiausių metų.

**(R) LIETUVIŲ BENDRUOMENĖS
EAST CHICAGOS APYLINKĖS
GEGUŽINĖ
ĮVYKS RUGPIŪČIO 31 DIENĄ (SEKMADIENĄ)
P. ČIURINSKŲ SODYBOJE, ST. JOHN, INDIANA,
11233 W. 80TH COURT. (ŽIŪR. ŽEMĖLAPĖ)**

KVIEČIAME VISUS TAUTIEČIUS ATSLANKYTI. Bus vaisės ir daug kitų pramogų. Tikimės svečių ne tik iš Čikagos, bet ir iš kitų apylinkių. Iš Market Pk. ir Cicero organizuojami autobusai.

Apdraudy Agentūra

Tel.: 778-2233

Bell Realty & Base Ins. Agency

Juozas Bacevičius
VALANDOS

Kasdien 9 - 8 val. vakaro
Šeštadieniais ir sekmadieniais
9 - 4 val. po pietų

6529 So. Kedzie Ave.

- Chicago, Ill. 60629

SOPHIE BARGUS RADIO ŠEIMOS PROGRAMOS

ALDONA ir dukra SOFIJA DAUKAI

IŠ WOPA 1490 KIL. AM

Lietuvių kalba: kasdien nuo pirmadienio iki penktadienio 4:00 - 4:30 val. po piet
Šeštadieniais ir sekmadieniais nuo 8:30 iki 9:30 val. ryto.

7159 South Maplewood Avenue

Tel.: HEmlock 4-2413

CHICAGO, ILLINOIS 60629

ŠIMAITIS REALTY

INSURANCE • INCOME TAX • NOTARY PUBLIC

2951 W. 63rd Street

CHICAGO, Illinois 60629

Office - 436-7878

VLADAS SIMAITIS, J. D.

Res. 839 - 5568

Registered Broker

Mielam Bičiuliui

INŽ. JOKŪBUI KREGŽDEI

MIRUS, JO ŽMONAI VIKTORIJAI, DŪKRAI JONEI SU ŠEIMA,
GIMINĖMS IR ARTIMIESIEMS REIŠKIA UŽUOJAUTA
IR KARTU LIŪDI

Stasys Dagys

A. A.

JOSEPH PUČKORIUS

Mirė rugpiūčio 20 dieną 8 val. ryte. Gimė Lietuvoje 1891 m.
rugsėjo 2 d.. Gyveno New Buffalo, Mich. 22 metus. Anksčiau
gyveno Chicagoje. Žmona Valerija mirė 1979 m., ir taip pat du
sūnūs yra mirę pirmiau. - Daugelį metų jis dirbo kaip daili-
dė Swift & Co, Chicagoje.

Laidotuvėmis rūpinosi Mr. & Mrs. Frank Stella, kurie velioniu
rūpinosi iki mirties. Rugpiūčio 22 d. buvo pašarvotas Smith
Funeral Home, 15 N. Barton St., New Buffalo, Mich. ir palai-
dotas tą pačią dieną Lietuvių Tautinėse Kapinėse, Chicagoje.
Velionis buvo Sandaros skaitytojas ir rėmėjas.

CICERO APYLINKĖJE

(R) LB Cicero apylinkės valdyba turėjo du posėdžius, t.y. gegužės 29 d. ir rugpiūčio 17 d. Abiejuose posėdžiuose daugiausiai buvo paliesti Tautos Šventės minėjimo reikalai. Šis minėjimas įvyks rugsėjo 14 d. Šv. Antano parapijos salėje. Pagrindinę kalbą pasakys Rutkauskas iš Rockford. Programoje sutiko dalyvauti valdybos narė p. Irena Petrauskienė ir p-lė K. Griniūtė. Sofijos Palionienės vadovaujamas šokių Ratelis irgi sutiko programoje dalyvauti. Po minėjimo visus prašome pasilikti karytėi ir užkandžiams.

Šiame posėdyje dalyvavo Marquette Parko (R) LB apylinkės pirm. Ignas Petrauskas ir mūsų apylinkės revizijos komisijos pirm. p. B. Motušienė. Mūsų kasininkė Danutė Liepienė šiuo metu buvo ligoninėje sveikatos patikrinimui. Linkime poniai viso geriausio.

Svečias I. Petrauskas pakvietė Cicero apylinkės narius dalyvauti jų rengiamame Tautos Šventės minėjime, kuris įvyks rugsėjo 7 d.

(R) LB East Chicago apylinkė rugpiūčio 31 d. ponų Čiurinskų sodyboje

*****
ANY OLD ITEMS PRE - 1930
I WILL BUY. Wanted Wood Ice Box, Round Oak Table, Old Light Fixtures, Brass Beds, Book Cases,
CALL BOB - 8:00 to 8:30 AM
or 4:00 to 9:00 PM
Tel. 871 - 0905

Perku aukščiau minėtus senus (virš 50 metų senumo) daiktus.

*****

Didžiausias Kailių Pasirinkimas!

PAS VIENINTELĮ LIETUVIŲ KAILININKĄ CHICAGOJE
Istaigos: 263-5826
Namų: 677-8489

NORMANĄ BURŠTEINĄ
185 No. Wabash Avenue
second floor
Chicago, IL 60601

rengia gegužinę-pikniką. Iš Cicero vyks autobusas ir visi registruojasi pas pirm. St. Pranckevičių.

Naujai įsikūrusi lituanistinė mokykla veiks ir toliau. Jos išlaikymu rūpinasi apylinkės valdyba. Iki šiol jau šiai mokyklai aukų yra davę: (R) LB Apygardos valdyba, (R) LB Brighton Parko valdyba, (R) LB Marquette Parko valdyba, ponai Kačinska, Juškevičiai, Repšiai, Dūdienė, Elena Runimas (a.a. K. Runimo atminimui įnašas), St. Bernatavičius ir Vingeliai. Cicero apylinkės valdyba ir šios lituanistinės mokyklos mokytojas širdingai dėkoja visiems aukotojams.

Spalį 25 d. įvyks ir mūsų šaunusis Rudens Balius.

Ap. Skopas

PREKYBOS RŪMŲ GOLFO DIENA
*****

įvyko rugpiūčio 13 d. Palos Country Club. Komiteto pirm. buvo Charles D. Macke. Vicepirm. Bruno Klemka, Vyto Shukis, Edw. Yerkes, F. Raudonis, Stanley Balzekas, Sr., Juozas Bacevičius, Bruno Gramont, dr. J. B. Jerome, John G. Evans.

"LIETUVOS AIDU"
*****

K. Brazdžionytės vadovaujamos radio programos gegužinė įvyks Vyčių salėje rugsėjo 7 d.

AUKOS "SANDAROS"

SPAUDOS FONDUI

\$ 20.00 Zigmās I. Gura, Palm Beach, Fla.
\$ 15.00 Vladas Ctvinskas, Chgo. Ill.
\$ 15.00 Antanas Tveras, Chgo. Ill.
\$ 7.00 Aldona Valys, Golf Port, Fla.
\$ 6.00 Petras Januška, Windsor Ont. Canada
\$ 5.00 Mrs. B. Čepauskas, Golf Port Fla.

Po \$ 1,00 aukų. Antanas Zumaras, Chgo. Ill., Antanas Vaitūlis, Union Pier, Mich., Jonas Anyšas, Chgo. Ill.

Visiems skaitytojams, pratęsusiems "Sandaros" prenumeratą ir dar prisidėjusiems auka, širdingai dėkojame.

NAUJA LIETUVIŠKA RADJO PROGRAMA

"LIETUVOS AIDAI"

Veda Kazė BRAZDŽIONYTĖ

KASDIEN nuo pirmadienio iki penktadienio 8:30 val. vakare

Visos laidos iš WOPA 1490 AM BANGA.

ST. PETERSBURGE: 12 val. 30 min.

WTIS 1110 AM BANGA.

Adresas: 2646 West 71-st St.

Chicago, Ill. 60629. Tel. 778-5374.

Lithuanians fight to keep their identity

Consul keeps working though nation is gone

By Howard A. Tyner

A NEAT, two-story brick bungalow on Chicago's Southwest Side seems far too nondescript to be included in one of the most unusual chapters of American diplomatic history. Yet that is where it belongs.

The building is the Consulate General of Lithuania. Inside, the consul general, a white-haired grandmother named Josephine Dauzvardis, goes about the same sort of business that is conducted at the city's other 65 foreign consulates.

Her desk is piled with official correspondence. In a drawer is a stack of khaki-colored Lithuanian passports. On the wall behind her is the traditional crest of Lithuania, a white knight on a red background.

Mrs. Dauzvardis is accredited with the United States State Department, attends regular diplomatic functions in Chicago with consular representatives from other countries, and, until recently drove a car bearing State of Illinois "Consular Corps" license plates.

YET LITHUANIA does not exist as an independent country.

For the last four decades, it has been part of the Soviet Union. Its people may speak their own language, but they are Soviet citizens. They may have their own 1,000-year history, but their laws are made in Moscow and enforced by Moscow. Soviet embassies and consulates handle their official interests abroad. If you want to go there, you need permission from the Soviet government.

All of which saddens Mrs. Dauzvardis. But it doesn't affect her sense of purpose.

"I identify with a country and a people," she tells visitors. "The Soviet embassy represents the Soviet Union, but that's not us."

EVENTS THAT occurred at the beginning of World War II gave the Lithuanian consulate its peculiar status. In June, 1940, Lithuania—along with two of its Baltic neighbors, Latvia and Estonia—were occupied by the Red Army. Communist governments were installed by the Kremlin to run the three tiny nations.

But the U.S., at least on paper, never has recognized the takeovers. In the intervening years, Washington instead developed what it calls a "Baltic Nonrec-

Struggle for Lithuanians

ognition Policy" which, among other things, permits consulates like the one in Marquette Park to operate with U.S. sanction.

Thus, the State Department has a Baltic States desk officer whose job is to deal with Lithuanian, Latvian, and Estonian diplomats—even though the exchanges are somewhat ceremonial. Substantive matters concerning those countries, of course, are handled by the Soviet desk at the department.

STILL, the nonrecognition principle remains. Lithuania maintains a legation in Washington, and consulates in New York and Los Angeles as well as in Chicago. Latvia and Estonia are represented in Washington and New York.

All the missions are financed with funds that were sent to the U.S. before 1940 by the three nations' pre-war governments. American officials over the years have helped invest the funds to maximize the return, but they have been careful not to add U.S. funds.

By now, the money has almost dried up, grieving the Baltic diplomats. But they, too, are disappearing because of a clause in the nonrecognition policy.

A stipulation of the policy is that the U.S. will grant full diplomatic recognition only to Lithuanians, Latvians, and Estonians who were members of their respective countries' foreign service prior to the 1940 annexation by the Soviet Union.

So only two Lithuanian diplomats—one in Washington and one in New York, both of them quite elderly—have all the rights and privileges of other diplomatic representatives in the U.S.

MRS. DAUZVARDIS was born in the U.S. (of Lithuania parents) and is a U.S. citizen who never served in the pre-war Lithuanian foreign service. That means she is an honorary consul, although the lesser title seems to have little effect on the quantity of her work.

She was appointed to the position in 1971 after the death of her husband, a Lithuanian citizen who had been consul general in Chicago since 1937. The latter years of his life saw the Lithuanian community here grow to approximately 100,000, the largest anywhere outside of Lithuania.

In accordance with U.S. policy, the Lithuanian Consulate is listed in official publications alongside other diplomatic missions. It also has a published telephone number. As a result, Mrs. Dauzvardis receives thousands of letters and calls each year from businesses and individuals, most of whom mistakenly assume she represents the present government of Lithuania.

ONE DAY RECENTLY she sat at her desk sorting through a pile of letters. A

filter company had written to ask about exporting its products to Lithuania. A lawyer wanted to know what business opportunities might be open to him. There were several inquiries about travel to Lithuania.

"I try to answer each one," Mrs. Dauzvardis said. "I help where I can. But many times people don't know the situation, so I have to explain it to them."

In past years, the consulate spent numerous hours establishing credentials for Lithuanian immigrants living in the Midwest. Since many official documents such as birth certificates cannot be sent out of the Soviet Union, it was left to consular employes to try to verify information and issue new papers.

With the flow of new immigrants from Lithuania down to a trickle, Mrs. Dauzvardis finds she now has other business. There are probate cases, usually involving claims from parties in Lithuania on the estates of U.S. residents. She also assists with the shipment of cremated remains of Lithuanian-Americans who want their final resting place to be in the old country.

The khaki-colored passports, which were printed in Lithuania before 1940, are recognized by the U.S. government and are issued only by the New York and Washington missions, although no one uses them. Most Lithuanian-Americans keep them as souvenirs.

Under international agreement, honorary consuls cannot receive salaries. Instead, Mrs. Dauzvardis operates her consulate—which also is her home—on a small stipend for "office expenses" granted by the Lithuanian legation in Washington.

SHE SAYS SHE would like to take things easier and therefore is looking for an appropriate person to take over the consular chores.

"Of course this consulate is vital," Mrs. Dauzvardis said. "Who knows what can occur over there? There might be an uprising. Young people in Lithuania feel revulsion for the system. They don't like the invasion of Afghanistan. They don't like a lot of things. Who knows what might happen?"

"We live in hope. We work in hope. One day Lithuania might be free again."

(Reprinted with permission from CHICAGO TRIBUNE, August 15, 1980)

"WE LIVE IN HOPE.
WE WORK IN HOPE.
ONE DAY LITHUANIA
MIGHT BE FREE AGAIN"

ENGLISH
section

Balzekas Attends White House Meeting

Stanley Balzekas, Jr., Director of the Lithuanian American Council and Dr. Kazys Sidlauskas, President, attended a meeting at the White House on July 29, 1980 to commemorate the 5th anniversary of the signing of the Helsinki Accords.

The Lithuanian American Council is the largest Lithuanian organization in the United States.

Pictured with President Jimmy Carter, is Stanley Balzekas, Jr.

LAI DOTUVIŲ DIREKTORIAI

Lietuvių Laidotuvų Direktorių Asociacijos Nariai

PETRAS BIELIŪNAS

4343 S. CALIFORNIA AVE. Tel. LAfayette 3-3572

POVILAS J. RIDIKAS

3354 S. HALSTED STREET Tel. YArds 7-1911

STEPONAS C. LACK IR SŪNŪS

(LACKAWICZ)

2424 W. 69th STREET Tel. REpublic 7-1219
2314 W. 23rd PLACE Tel. Virginia 7-6872
11028 SOUTHWEST HIGHWAY, Paloe Hills, ILL. 974-4110

PHILLIPS - LABANAUSKAS

3307 S. LITUANICA AVE. Tel. YArds 7-3401

JURGIS F. RUDMIN

3319 S. LITUANICA AVE. Tel. YArds 7-1138, 1139

VASAITIS - BUTKUS

1446 S. 50th AVE., CICERO, ILL. Tel. OLYmpic 2-1003
TURIME KOPLYČIAS VISOSE MIESTO DALYSE

MAŽEIKA & EVANS

Laidotuvų Direktorai

6845 SO. WESTERN AVENUE

TRYS MODERNISKOS
AIR-CONDITIONED KOPLYČIOS

MASINOMS VIETA

REpublic 7-8600 REpublic 7-8601

PETKUS

TĖVAS IR SŪNUS
Laidotuvų Direktorai

MARQUETTE FUNERAL HOME

2533 West 71st Street
Telef.: GRovehill 6-2345-6

1410 South 50th Avenue, Cicero
Telef.: TOWNhall 3-2108-9

TRYS MODERNISKOS KOPLYČIOS

Aikštė Automobiliams Statyti

BALTIC BAKERY

4627 SOUTH HERMITAGE AVE Chicago, Illinois
Tel. LA 3-1510

2616 WEST 69th STREET Chicago, Illinois
Savininkas JUOZAS ANKUS Tel. 737-6784

EUDEIKIS

DOVYDAS P. GAIDAS — GERALDAS F. DAIMID

Laidotuvų Direktorai

TRYS MODERNISKOS KOPLYČIOS

4330 South California Avenue

Telefonai: LA 3-0440 ir LA 3-9852

4605-07 South Hermitage Avenue
Telefonas — YArds 7-1741-2

Nuo

1914 Metų

Midland Savings aptar nauja taupymo ir namų paskolų reikalais visas mūsų apylinkes. Dėkojame Jums už mūsų parodytą pasitikėjimą.

Mes norėtum būti Jums naudingi ir pteityje

Sąskaitos apdraustos iki \$40,000.00

FRANK ZOGAS
President

2657 W. 69th St. Chgo., Ill. 60629 • Phone 925-7400

5½%

paid quarterly
4 Year Savings
Certificates
Minimum \$5,000

7½%

All accounts compounded daily —
Passbook Savings

MIDLAND SAVINGS & LOAN ASSOCIATION
4040 Archer Avenue
Chicago, Illinois 60632
Phone 254 4470

ir 8929 So Harlem Ave.,
Bridgeview, Illinois 60455
Phone 598 9400

PASSBOOK SAVINGS...

the best way to save regularly!

5½%

SAVINGS ACCOUNT

Paid and Compounded Quarterly

OUR SAVINGS CERTIFICATES

EARN UP TO 8%

OUR SAVINGS CERTIFICATES

EARN UP TO 8%

OUR SAVINGS CERTIFICATES

EARN UP TO 8%

see us for HOME financing.

AT OUR LOW RATES

WITH REPAYMENT TO FIT YOUR INCOME

INSURED

Mutual Federal Savings and Loan

212 WEST CERMAK ROAD CHICAGO, ILLINOIS 60608

PETER KAZANAUSKAS, President Phone: Virginia 7-7767

HOURS: Mon. Tue. Pri. 9-4 Thur. 9-8 Sat. 9-1

SERVING CHICAGO AND SUBURBS SINCE 1905